

PRZEDMOWA

Perspektywa nadchodzących wyborów samorządowych to uzasadniona okazja do podjęcia próby bilansu oraz oceny sukcesów i niepowodzeń w procesie demokratyzacji życia publicznego w naszym kraju.

W listopadzie 1993 roku Prezydium Sejmiku Samorządowego Województwa Katowickiego wystąpiło pod adresem Societas Scientiis Favendis Silesia Superioris - Instytut Górnośląski z inicjatywą przygotowania opracowania, którego temat określono jako: "Ocena działalności gmin i instytucji komunalnych województwa katowickiego". Realizację tego zadania Instytut powierzył zespołowi socjologów z Uniwersytetu Śląskiego w składzie: dr Jan Burzyński, dr Bronisław Klimiński, dr Andrzej Niesporek, prof. Wojciech Świątkiewicz. Tematyka projektu badawczego była przedmiotem merytorycznych dyskusji i ustaleń z przedstawicielami Prezydium Sejmiku: Leszkiem Gossem i Andrzejem Kowalskim. Szybkie sfinalizowanie projektu badań nie byłoby możliwe bez wsparcia i życzliwości pozostałych członków Prezydium, a przede wszystkim marszałka Sejmiku Józefa Buszmana oraz pracowników Biura Sejmiku, na czele z jego dyrektorem Michałem Lubiną. W imieniu autorów składam podziękowania za przychylność i wszelkie ułatwienia w realizacji projektu.

Chociaż opracowanie ma charakter autorski, trzeba podkreślić merytoryczny i organizacyjny wkład dr. Jana Burzyńskiego, który podjął się funkcji koordynatora prac zespołu.

Opracowanie składa się z dwóch części. Pierwsza, przygotowana wspólnie przez J. Burzyńskiego i B. Klimińskiego, zawiera charakterystykę województwa katowickiego na podstawie dokumentów źródłowych i przeliczeń statystycznych. Ukazano w niej warunki życia mieszkańców województwa katowickiego, a także warunki działalności lokalnych struktur władzy samorządowej w zakresie realizacji własnych zadań gminy. W części drugiej przedstawiono opinie i oceny mieszkańców wybranych gmin dotyczące działalności władz samorządowych i funkcjonowania instytucji komunalnych. Podjęto także problematykę preferowanego w świadomości społecznej

nej modelu samorządności i ogólnej oceny dotychczasowej reformy samorządowej w naszym województwie. Materiał źródłowy stanowiły badania socjologiczne przeprowadzone wśród 960 osób mieszkających w 12 wybranych miastach i gminach wiejskich.

Zamieszczone w tej części opracowania wnioski, opinie i oceny odzwierciedlają stan mentalności społecznej mieszkańców naszego regionu w okresie, gdy kończy się pewien etap formowania struktur samorządowych i krystalizowania nowych zasad sterujących funkcjonowaniem instytucji komunalnych. Polecamy je uwadze obecnych i przyszłych radnych oraz innych działaczy i funkcjonariuszy lokalnych struktur władzy samorządowej, a także instytucji komunalnych.

Prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz

Katowice, 22 marca 1994 roku.

P.S.

Rezultaty naszych badań zostały w kwietniu ubiegłego roku powielone i rozesłane przez Biuro Sejmiku do wszystkich delegatów na Sejmik Samorządowy Województwa katowickiego. Niektóre ich wyniki zostały również przedstawione na łamach prasy lokalnej. W grudniu 1994 roku zgłosiliśmy nasze opracowanie do konkursu w ramach Programu Wydawniczego Wojewody Katowickiego. Dzięki uzyskanemu stypendium opracowanie zostanie udostępnione w formie książkowej szerszym kręgom czytelników. W pewnym sensie stanowi ono dokument swoich czasów, trafnie - jak sądzimy - oddający ich specyfikę. Po czerwcowych wyborach samorządowych zmienił się skład osobowy i polityczny rad gminnych. Pojawiły się też znaczące reorientacje w polityce państwa wobec samorządności lokalnej, których wyrazem są między innymi spór o powiaty czy utrudnienia w realizacji tzw. programu pilotażowego. Obok nowych procesów oraz zjawisk pozostały i "stare", wciąż nie rozwiązane problemy społeczne. Mentalność zbiorowa także zachowuje swoje utrwalone kształty. Byłoby ze wszech miar uzasadnione powtórzenie badań socjologicznych nad oceną działalności gmin i instytucji komunalnych przed upływem obecnej kadencji władz samorządowych. Dla sprawy wprowadzania w życie idei Polski samorządnej wiedza taka wydaje się bardzo użyteczna.

Prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz

Katowice, 1 lutego 1995 roku.